

Mottagare
Socialnämnden

Remiss. Sveriges internationella adoptionsverksamhet - lärdomar och vägen framåt (SOU 2025:61)

Förslag till beslut

Socialnämnden godkänner föreslaget yttrande gällande SOU 2025:61, Sveriges internationella adoptionsverksamhet – lärdomar och vägen framåt, och sänder det som sitt remissvar till Socialdepartementet

Sammanfattning

Remissen är en statlig utredning om Sveriges internationella adoptionsverksamhet och dess kvaliteter, brister och framtid. Utredningen syftar till att kartlägga oegentligheter, analysera system, föreslå förbättrat stöd och ett stärkt barnrättsperspektiv. Utredningen föreslår ett antal förändringar i lagstiftningen och organisation som påverkar kommunernas ansvar, särskilt inom socialtjänsten.

Ärendebeskrivning

Centrala förslag i utredningen är:

- Avveckling av verksamheten som förmedlar barn för adoption till Sverige- men att internationell adoption fortsatt ska vara tillåten när det finns en personlig relation mellan sökande och barn
- Inrättandet av ett nationellt resurscentrum för adopterade personer och adoptionsfrågor, med särskilt adoptionsspecifikt stöd. Nationellt resurscentrum föreslås placeras vid en ny enhet på Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd med placering i Stockholm.
- Att staten ska ta ett större ansvar för att säkerställa att en adoption är rättssäker och till barnets bästa.

Utredningens förslag innebär för socialnämndens ansvar en påverkan, särskilt i frågor om stöd till adopterade personer, handläggning av adoptioner och rättssäkerhet i adoptionsprocessen.

Utökat stöd för adoptionsspecifikt stöd

Utredningen föreslår att det ska finnas ett nationellt resurscentrum för adopterade personer, men betonar att kommunerna fortfarande har ett ansvar för det individuella stödet. För socialnämnden innebär det att säkerställa tillgång till adoptionsspecifik kompetens i socialtjänstens arbete, till exempel

inom samtalsstöd, spårningsstöd (sökande efter biologiskt ursprung) och identitetsrelaterad problematik. Vidare innebär det för socialnämnden att erbjuda eller samverka med aktörer för att tillgodose stödinsatser riktade till vuxna adopterade, inte bara till adoptivfamiljer. Vidare ska socialnämnden ansvara för att anvisa till föräldrautbildning, som det är krav på att genomgå, samt genomföra strukturerad uppföljning av adopterade under uppväxten.

Förändringar i adoptionshandläggning

Utredningen förslår att den nuvarande verksamheten med internationell adoptionsförmedling ska avvecklas, men att adoptioner där det finns en personlig relation mellan barn och adoptivföräldrar fortfarande ska tillåtas. För socialnämnden innebär detta att fortsatt göra förhandsbedömningar av sökanden i dessa fall och att säkerställa att barnets bästa är vägledande, vilket innebär krav på noggranna utredningar i samverkan med statliga riktlinjer. Det finns även ett förtydligande av medgivandeprocessen där medgivande endast får lämnas om sökande är lämpad att adoptera. Det kan även innebära en möjlig ökad komplexitet i utredningsarbetet när det inte finns en förmedlingsorganisation som samordnar processen.

Uppföljning och tillsyn

Utredningen pekar på att bristande kontroll tidigare gjort att oegentligheter inte upptäckts i tid. För socialnämnden kan det innebära högre krav på dokumentation, uppföljning och rättssäkerhet i varje steg av processen samt en tydligare tillsyn från Inspektionen för vård och omsorg, IVO, av nämndens arbete inom adoptionsområdet.

Ökat fokus på barnets rättigheter

För socialnämnden innebär detta att ännu tydligare barnrättsperspektiv måste genomsyra alla beslut som rör adoption samt att barnets rätt att få veta sitt ursprung aktivt ska beaktas vid både utredning och stödinsatser.

Samverkan med det nya resurscentret

Om det nationella adoptionsresurscentret införs kommer det inte att ersätta kommunernas ansvar, utan ska vara ett komplement. För socialnämnden innebär det samverkan med centret vid till exempel remittering eller konsultation samt att nämnden ska lämna information till adopterade personer om deras rätt att få stöd och hur de ska kontakta centret.

Påverkan på socialnämnden

De föreslagna förändringarna innebär ett utökat ansvar för nämnden och kommer behöva höja kompetensen inom adoptionsområdet. Utredningen lyfter som exempel att det kräver särskild förståelse, till exempel för trauma, identitetssökande och kulturell tillhörighet. Kompetenshöjande åtgärder kommer behövas för att nämnden ska kunna stödja adopterade i deras ursprungssökande och kan då handla om kunskap om juridik kring

ursprungsinformation och sekretess, praktisk kännedom om hur sökprocesser kan gå till samt känslomässigt bemötande av identitetskriser, sorg eller trauma kopplat till sökandet. Detta kan vara en utmaning då adoptionsärenden är få till antalet och specialistkunskap kan vara svår att upprätthålla. Att organisera och samordna föräldrautbildning kan kräva exempelvis regional samordning eller digitala lösningar för att ha ett tillräckligt underlag och kompetens. Utredningen föreslår ingen direkt finansieringsmodell, vilket medför en osäkerhet kring hur det utökade uppdraget ska finansieras.

Bedömning

Förvaltningen bedömer att utredningens förslag i huvudsak är positiva för den adopterade. Genom ett förtydligande av medgivandeprocessen och krav på föräldrautbildning stärks barns rätt till trygga och förberedda adoptivföräldrar. Den föreslagna strukturerade uppföljningen och hembesök skapar förutsättningar för att tidigt upptäcka och möta behov. Att säkerställa adoptionsspecifik kompetens höjer sannolikt kvalitén och insatserna inom socialtjänsten även om det för mindre kommuner eller regioner kommer vara mycket svårt att leva upp till utan exempelvis regional samordning eller digitala lösningar.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse Socialförvaltningen daterad 2025-08-19

Yttrande remiss 2025:6, Sveriges internationella adoptionsverksamhet- lärdomar och vägen framåt, daterad 2025-09-17

Remiss och remisslista från Socialdepartementet, Sveriges internationella adoptionsverksamhet – lärdomar och vägen framåt (SOU 2025:61), daterad 2026-06-02

Socialförvaltningen

Marica Gardell
Socialdirektör

Skickas till

Skickas till Socialdepartementet (enligt anvisning missiv) diariernr S2025/310.
Kvalitetschef Öystein Berge